נג: מעשר בהמה פרק תשיעי בכורות

אפשר בדרב יהודה. לעיל בפ"ק (דף ג: ד"ה דקא) פירשתי דלדידן שרי לאקצויי לעובד כוכבים כיון דלא [1]ס"ל כרב יהודה: **הקדש** עלוי. פי' בקונטרס טובת הנאה שיש לו מקדושת מזבח יכול ליתן לבדק הבית וזו [2]טובת הנאה דיכול ליטול סלע מישראל אחר על מנת שיתננה לכן כתו כהן להקריבה כדאמר בפ' עד כמה (לעיל דף כז.) עד כאן לשון הקונטרס ובמס' ערכין (דף כח.) מפרש בענין אחר דתנן [3] בהמקדיש שדהו ממחרים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר נותן דמים [4]פירוש שכל דמיו שוין לו דמייב בתחריותו ואם נדבה נותן טובתה [5] שור זה עולה תומדים כמה אדם רוצה [6] בשור זה להעלותו עולה שאינו מייב ונוטה הנאה לפ' עד כמה (לעיל דף כז.) לא שייכא אלא בדבר הנאכל כו' דגבי [7] הני קאמר לה התם וכי האי גוונא קמני בערכין (דף כח:) גבי בכור דתנן הבכור בין מם בין בעל מום מתרימין אותו ונמחה לד פודין אותו תומדים כמה אדם רוצה ליתן בבכור זה ליתנו לכן כתו אז לכן אתותו אי נמי גבי דבר שאין נידב ונידב שייכא טובת הנאה דאין נידב דבר הנידב ונידב שייכא לידן טובת הנאה [8]:

תלמוד לומר עשר תעשר. הכא אתיא היקשא ומפקא מק"ו ולעיל [9] (גבי) כל פסולי המוקדשין (דף לג.) אמי ק"ו ומפיק מהיקשא גבי פלוגתא דבית שמאי ובית הלל דשרו בית הלל אפי' לזרים ושם (ד"ה וכ"ה) פירשתי: ומה

ומשני אפשר. כתקנתא אחריתי כדרב יהודה והא עדיפא מהך כדאמרן בפירקא קמא (לעיל דף ג:) דמש"ה [10] כלאי מיומיה דרב דהוה מקני לאודנייהו לעובד כוכבים משום דמפקע להו אפי' מקדושת כהן: **ה"נ.** גבי מעשר אפשר בתקנתא דלא צריך לשהויי ליה מומא מעיקרא: ומשני **מי ידע הי נפיק**[1] : **כריש עשרה.** בעשירי: **לא יבקר.** משמע שהוא לא יוציאנו אלא הוא יוצא מעצמו: **וכי תימא אפשר דשדי ביה מומא כגוליה עדריה.** קושם שיעשר דעדרין הן מונין ומותר להטיל מום [2] ואמ"כ יעשר דמעשר הל על בעל מום כדכתיב (ויקרא כז) לא יבקר בין טוב לרע: **וקפדיק** כו') לא יבקר בין טוב לרע. **ומשני דמיהו שדי מומין בכולי עדריה.** [3] פטורין הנולדים אלא הוו לקומים דבר מועט ושכיחי מומי טובא דפסלי דקדשים ואפי' דוקין שבעין פסלי הלכך לא שכיחי מומי דפסלי בקדשים דבר מועט [4] דפרישין מעשר: **ואליבא דר' יוסי הגלילי.** אלטרין לאמטוענין (ג) לרבות קדשים קלים שאם הפקיד אצל חבירו בהמות שלמים וכפרו ונשבע עליה ואח"כ הודה יאנס קרן וחומש ואשם דקריבא ביה בה' ובעמיתו דכתי') ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו יאנס ושלמים יש בהן לה' ובעמיתו[5]: **ה"נ.** דליעבדו: **יהיה קדש.** עשירי יהיה קדש: **קדושת מעשר.** מפרש לקמן (ד) [6] ויעבור עליהו בלא יאכל ולא יגאל: **מקדושה לקדושה.** שאין קדושת מזבח חלה על קדושת בדה"כ ואע"ג דקדושת מזבח חמורה ולא קדושת בדק הבית על קדושת מזבח שיאכל אייב ליתן לבדק הבית: **אכל מקדישין.** קדשי מזבח [7] לקדשי בדק הבית: **הקדש עילוי.** טובת הנאה שיש לו מקדושת מזבח יכול ליתן לבדק הבית וזו היא טובת הנאה [8] דיכול ליטול סלע מישראל אחר על מנת שיתננה לכן כתו כהן [9] שיקריבנה כדאמרן בפ' עד כמה (לעיל דף כז.). עילוי היינו שמעלה בדמים אותו שיעור טובת הנאה ונותן לגזבר: **ומחרימין אותן.** [10] בקדשי מזבח מחרימין ויתן לכהן כפי טובת הנאה שיש לו בהן אבל [11] חלק מזבח לא חיילא שום קדושה אחריתי: **מהו דתימא**[1] . היינו טעמא דלא חיילא קדושת מזבח אקדושת בדק הבית דכל כהמה לאו

אפשר בדרב יהודה [1]דאמר רב יהודה אמותר לו לאדם להטיל מום בבכור קודם שיצא לאויר העולם הכא נמי אפשר [2] דשדי ביה מומא מעיקרא מי ידע הי נפיק וכי תימא דמפיק ליה בריש עשרה [3] לא יבקר בין טוב לרע אמר רחמנא וכי תימא אפשר דשדי ביה מומא בכולי עדריה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא ה"נ בבכור בהמה מהרה יבנה בית המקדש ובעינן בהמה להקרבה וליכא אפשר בפשוטין הכא נמי אפשר בלקוחין [4] כיון דאיהו שדי ביה מומא בכולי עדריה ושכיחי מומי [5] דפסילי בקדשים דאפי' דוקין שבעין נמי פסלי לא שכיחי: בחולין אבל לא במוקדשין: מוקדשין פשיטא לאו דידיה גינהו בקדשים קלים ואליבא דרבי יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הם [6] דתניא [7] ומעלה מעל בה' [8] לרבות קדשים קלים שהן ממון בעלים דברי רבי יוסי הגלילי סד"א ליעשרו קמ"ל ואימא הכי נמי [9] יהיה קדש אמר רחמנא ולא שכבר קדוש טעמא דכתב רחמנא יהיה קדש הא לאו הכי הוה [10] אמינא חיילא קדושת מעשר [11] עילויהו השתא קדושה חמורה אקדושה קלה לא חיילא קדושה קלה אקדושה קלה מיבעיא מאי היא [12] דתנן [13] אחד קדשי מזבח ואחד קדשי בדק הבית אין משנין אותם מקדושה לקדושה [14]אבל מקדישין ומחרימין אותו מהו דתימא התם דכל בהמה לאו לעולה קיימא אבל הכא דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לא פקע איסורא דמעשר מינה למאי נפקא מינה [15] [16] בלא [17] (יגאל) ובלא [18] (ימכר) קמ"ל: ונוהג בבקר ובצאן ואין מתעשרין מזה על זה בכבשים ובעזים וכו': ויהיו חדש וישן מתעשרין מזה על זה מק"ו ומה כבשים ועזים שהם כלאים זה בזה מתעשרין מזה על זה חדש וישן שאינן כלאים זה בזה אינו דין שיתעשרו מזה על זה תלמוד לומר [19] עשר תעשר [20] בשתי מעשרות הכתוב מדבר אחד מעשר בהמה ואחד מעשר דגן ומקיש [21] מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן מחדש על הישן לא אף מעשר בהמה מחדש על הישן לא אי הכי כבשים ועזים נמי לימא מקיש מעשר בהמה למעשר דגן ממין על שאינו מינו לא אף מעשר בהמה ממין על שאינו מינו לא רבי רחמנא צאן אי הכי חדש וישן נמי הא כתיב עשר תעשר ומה ראית אמר רבא [22] אמר קרא שנה שנה לשנה הקשתיו ולא לדבר אחר תנן התם [23] אין תורמין ממין על שאינו מינו ואם תרם אין תרומתו תרומה מנא הני מילי אמר רבי אמי אמר רבי ינאי ואמרי לה א"ר אמי אמר רבי שמעון בן לקיש [24] כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן אמרה תורה תן חלב לזה וחלב לזה אשכחן

לעולה קיימא שהרי רוב בהמות עומדות לאכילה הלכך כי אקדשה לבדק הבית שפיר אקדשה בדק הבית דתו לא מי הוה חיילא קדושת מזבח אכל לגבי מעשר דכל בהמה למעשר קיימא אע"ג דאקדשה לשלמים לא פקע תורת מעשר מינה: **ולמאי נפקא מינה.** קדש ולא שכבר קדש: **מה מעשר דגן מחדש על הישן לא.** דכתיב (דברים יד) היולא הסדה שנה שנה היולא שנה אתה מעשר ולא מעשה זו לשנה שעברה ולא מעשה שעברה לשנה הבאה: **מה מעשר דגן ממין על שאינו מינו לא.** דלתמרינן לקמן תן חלב לזה [1] ולזה: **ולמן.** דמשמע כל לאן מין אחד חשוב לענין מעשר: **ककתיב עשר תעשר.** דאתקש למעשר דגן: **לשנה הקשתיו.** מעשר בהמה למעשר דגן שלא יתרום מסל שנה שעברה שנולד קודם אלול על שנולדו לאחר אלול: **ולא לדבר אחר.** מין במינו: **אין תורמין.** כמעשר דגן קמיירי: **תן חלב לזה וחלב לזה.** היינו תרומה ומעשר כדכתיב (מבדבר יח) בהרימכם את חלבו ממנו וקאמר דתמנא שיתן [2] לכל אחד מעשרותיו בפני עצמו: אשכחן

---

[1] בא. אבל מעשר דכל בהמה למעשר קיימין בין זכר בין נקבה: מאי נפקא מינה. אי קדושת מעשר חיילא אמוקדשין על שלמים [2] מאי קדושה חמורה איכא במעשר דליתיה בקדשים קלים: איכא למימרא עליה כלא יגאל ולא ימכר. קדשים קלים אית להו פדיון [3] עשר בהמה לית ליה: [4] בחדש ובישן דאינן מתעשרין מזה על זה. באותן שנולדו לפני אלול ולאחר אלול אין מתעשרין מזה [5] זה החדש על הישן: שהיה בדין שבכבשים ועזים לא יתעשרו מזה על זה מה אם החדש על הישן שאינו כלאים זה מזה הנולד [6] כן אינו כלאים: תי"ל ונאן כל משמע כל צאן אחד כלומר כל דכתב כל מעשר בקר שדי ההוא כל אוצאן דלהרי משמע כל צאן [7] אז וכבשים ועזים איקרי צאן דכתיב ואם מן הצאן קרבנו מן הכבשים או מן העזים: מה מעשר דגן מחדש אישן לא. כדאמרינן [8] פרי והרמותם מסבו מן המובחר ולא ממין על שאינו מינו ולא מחדש אישן והרומה איתקש למעשר דכתיב כן תרימו גם אתם מכל מעשרותיכם: אי הכי חדש וישן נמי. לידבי מוצאן: לשנה הקשתיו. מעשר בהמה למעשר דגן מה מעשר דגן אין מעשרין משנה זו [9] על זו אין מעשר בהמה נמי: ולא לדבר אחר. כלומר דמין על שאינו מינו מעשרין.

---

[1] מד"ה ממדש ונישן עד ד"ה מה מעשר דגן אינך לאתמינן.

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ג מהלכות כלאים הל' יד טוש"ע י"ד סי' שכ סעיף ז:
ד ב מיי' פ"ו מה' שה הל"ט:
ה ג מיי' פ"ד מהלכות תמורה הל"ח:
ו ד מיי' פ"ו מהלכות ערכין הל' יג יד:
ז ה מיי' פ"ה מהלכות תרומות (הלכה ב) והלכה ג טוש"ע י"ד סימן שלא סעיף גג:

שיטה מקובצת

[1] מומי דפסולי מקדשים:
[2] תי' אמינא נמחק:
[3] מעשר עלייהו אות ר נמחק: [4] מיצה למיקם עליה בלא: [5] נמחק בעשירי: [6] מום בהם ואח"כ: [7] עדריה פסולים הנולדים: [8] דיעבור עלייהו: [9] מזבח לבדק הבית: [10] הנאה כ"א לגזבר: [11] כהן להקריבה כדאמרן: [12] אותן לקדשי מזבח: [13] אבל אחלק מזבח: [14] דהיינו התם היינו: [15] אקדשה וגמרה וחיילא עליה: [16] לא יכול לשנויה: [17] לזה וחלב לזה אות ר נמחק: [18] מכל אחד אות לי נמחק: [19] דזו היא טובת: [20] דתנן בפ' המקדיש שדהו: [21] טיבתה את טובת הנאה שבה: [22] רוצה ליתן בשור כו' עולה אע"פ שאינו ראשי [ושובתן]: [23] דגבי תרומה דאמר: [24] הנאה בפ' המקדיש את שדהו הפ"ד: [25] ולעיל בפ' כל:

רבינו גרשום

דאפשר כדרב יהודה דמטיל בו מום קודם שיצא לאויר העולם ולא יאכל הם: התם נמי גבי מעשר אפשר דשדי ביה מומא מעיקרא קודם שיצא עשירי והוי בעל מום ולית ביה תקלה ולקדוש: מי ידע הי נפק. דלישדי ביה מומא מעיקרא וכי תימא בר: ושכיחי. בהו מומא בלקוחין ולא שכיחי תמין בלקוחין (כ"ו) לצורך הקרבה הלכך אסיר למישדא מומא בעדריה ומשום הכי לא קדיש מעשר האידנא: אין משנין אותו מקדושה לקדושה. קדושה קלה לחמורה כגון שלמים לעולה: אבל מקדישין קרקע עולי ומחרימין אותו. רצד כהתנן בערכין בפרק המקדיש מחיים אדם את קדשיו בין קדשי קדשים בין קדשים קלים אם נדר הן אמר רחמים באחריותן נותן את דמיהן לכהנים מפני שהחרימם. ואם נדבה הן נותן את שוטתה לכהנים. היינו רבה דלא אמר עלי אומדין מה אדם כהן שאינו כושמר זה שמשמש ריצה יתן לבעלים בשוי זה ימתין לו עד זמן משמרתו דר שיעלהו עולה שיוכה עורו ההוא שוטה הנאה ן לכהנים כשהחרימן. וכן מקדיש את קדשיו הקדש לוי שמעלה אותן בדמים בדרך הבית אם נדר הם נותן את דמיהן ואם נדבה נותן את שוטתה לגזבר: מהו תימא התם. הוא דאין שנין דכל בהמה לאו גולה קיימין דלא חזיא גולה אלא זכר להכי לא ילא אשאר קדשים: אבל

מסורת הש"ס

[1] לעיל ג: לה. תמורה כד:, [2] (לעיל לא. לה: לו:), [3] קדושין נג: כ"ק יב: כ"ב קנב: זבחים קיד. תמורה ח., [4] תמורה לב., [5] (ויכרן), [6] (ינאלנו), [7] (ר"ה ס.), [8] (תמורה ג.), [9] (לקמן נד:), [10] תרומות פ"ב מ"ד תמורה ה., [11] (לקמן נה:), [12] (ויקרא כז), [13] (ויעקרם לב., [14] ספ"ד ס"ג בלעשרו הם"ד ל"ק, [15] נ"ל בלקמן למעבר כו"ר ל"ק, [16] נ"ל מי כל דמי שויה שאלו היא דמיה כו' ל"ק.

תורה אור השלם

1. לא יבקר בין טוב לרע ולא יחליפנו ואם המר ימירנו והיה הוא והמחליף יהיה קדש לא יגאל:
ויקרא כז לג
2. נמש כי תחטא ומעלה מעל בה' וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו:
ויקרא ה כא
3. וכל מעשר בקר וצאן כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש לה':
ויקרא כז לב
4. אך כל חרם אשר יחרם איש לה' מכל אשר לו מאדם ובהמה ומשדה אחוזתו לא יימכר ולא יגאל כל חרם קדש קדשים הוא לה':
ויקרא כז כח
5. עשר תעשר את כל תבואת זרעך היצא השדה שנה שנה: דברים יד כב
6. כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו לה' לך נתתים:
במדבר יח יב

הגהות הב"ח

(א) גמ' מעל בה' וגו' לרבות: (ב) רש"י ד"ה ומעמ' כי ומע"ה כלו חיותא: (ג) ד"ה ולליגא כי לאשמעני הכ"ד ומה"ל לרבות ומי' כתמת שלמים ובפר ונשמט: (ד) ד"ה קדושת כו' דיעבור:

מוסף רש"י

קודם שיצא לאויר העולם. דבכור אינו קדוש עד שיקדשנו כהן (לעיל ה:) ונמצא לא נתקדש דבכור בהיתר חלות קדושתו בהמה כל הבכור אשר יולד, ולא הי' מטיל מום בקדשים (לעיל ג.), ומעלה מעל בה'. יכחש בעמיתו וגו' (ויק' יט:) דברים שיש בהם לה' ולעמיתו (מבחוץ עיר.). לרבות קדשים קלים. אם דבהמה כו' לרבות קדשים קלים, שאם הפקיד בהמת שלמים אצל חבירו וכפר ונשבע יהודה משלם קרן וחומש ואשם, ואע"ג דבקדשי שמים אין נשבעין שליחן כלגרסינן בפרק הזהב (ב"מ נו.) בקדשים קלים נשבעין (ב"ק יב. ובגיר"ן תמורה ח. ושם עלמים אז בכור אז מעשר אע"ג דאין נשבעין על בהקדשות והנשבע עליהם יהודה חייב תכיל אשם של שמעה הפקדון, דיכחש בעמיתו כתיב, הני אתחרבו לה' מכה', יכחש בעמיתו ומי קרינן בהו לפי שהן ממונו (קדושין נב.), שהן ממונו. שהן ממון בעלים הקרינא ביה יכחש בעמיתו (מבחוץ עיר.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com